

Vastaukset vuoden 2023 arviointikertomuksessa esitettyihin suosituksiin

www.espoo.fi/arviointikertomus

1 ESPOO-TARINAN TOTEUTTAMINEN

1.3 TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTI VUODEN 2023 TULOSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA JA POIKKEAMISTA

Tarkastuslautakunnan suositukset

Valtuustoon nähden sitovien tulostavoitteiden ja mittareiden tulee samanaikaisesti olla kunnianhimoisia ja vaikuttavia sekä kaupungin omin toimin saavutettavissa olevia. Tulostavoitteille on asetettava niiden toteutumisesta ja raportoinnin koordinoinnista vastuussa olevat tahot.

Tavoitteiden toteutumisen arvioinnin mahdollistamiseksi on sekä valtuustokauden tavoitteiden että vuosittaisille tulostavoitteille asetettujen mittarien osalta kiinnitettävä huomiota siihen, että ne ovat arvioitavissa laadullisesti tai määrällisesti.

Tilikauden aikaista raportointia on kehitettävä siten, että mittareiden mahdollisimman ajantasainen toteumatieto raportoidaan valtuustolle riittävän aikaisessa vaiheessa tilikauden aikana sekä tuodaan esille toimenpiteet, joilla tavoitteen toteutumista on edistetty ja tullaan edistämään.

Vastaaja: Konsernihallinto

Valtuuston asettamien tulostavoitteiden mittarointia pyritään jatkuvasti kehittämään. Tavoitteena on löytää sen tyyppisiä mittareita, jotka kuvaavat valtuuston määrittämän tulostavoitteet toteutumista. Lähtökohtaisesti ideana on löytää sellaisia mittareita, joiden etenemistä voitaisiin raportoida kvartaaleittain. Lisäksi ensisijaisesti pyritään löytämään aina määrälliset mittarit.

Mittareiden lisäksi tavoitteet aina ohjaavat kuitenkin toimintaa eli vaikka tulostavoitteelle ei olisi määrällisiä mittareita, vaikuttaa se kuitenkin siihen, mihin toiminnassa priorisoidaan. Monien tavoitteiden osalta tavoitteen luonne on hyvin strateginen ja tällöin operatiiviset mittarit eivät pystyisi hyvin kuvaamaan tavoitteen toteutumista riittävällä tasolla. Monissa ns. ylätason mittareissa ei kuitenkaan tapahdu juurikaan kvartaalitaso muutosta ja tällöin tietojen kerääminen ei olisi myöskään tarkoituksen mukaista liian tiheässä tahdissa.

Raportoinnissa on nyt panostettu siihen, että viimeistään toisen osavuosikatsauksen yhteydessä pystyttäisiin kaikista tavoitteista raportoimaan sekä samalla myös reagoimaan mahdollisiin poikkeamiin. Valitettavasti joidenkin tavoitteiden osalta mittaritiedot saadaan edelleen vasta myöhäisessä vaiheessa tilikautta. Näiden tavoitteiden osalta pyritään kuitenkin arvioimaan etenemistä laadullisesti.

Kasvun ja oppimisen toimiala vastaa:

Tavoitteet pyritään määrittelemään sellaisiksi, joiden toteutumiseen voidaan itse vaikuttaa. Tavoitteiden pitää olla myös riittävän kunnianhimoisia ja mitattavia. Kullekin tavoitteelle määritellään vastuutaho.

Tavoitteiden toteutumista kuvaaviksi tekijöiksi yritetään löytää sellaisia mittareita, joiden arvo ja arvon kehittymiseen vaikuttavat toimenpiteet ovat raportoitavissa myös arviointijakson aikana. Aina tämä ei ole mahdollista esim. käytettäessä vuotuisen kyselytutkimuksen tuloksia mittarina. Toisaalta mittareina pyritään käyttämään sellaisia tekijöitä, joita ilman tavoiteasetantaakin hyödynnetään osana toiminnan ohjausta.

2 KAUPUNGIN JA KONSERNIN TALouden JA TOIMINTAYMPÄRISTÖN ARVIOINTI

2.2 KAUPUNGIN JA KONSERNIN INVESTOINNIT JA LAINAKANNAN KEHITYS

Tarkastuslautakunnan suositus

Espoo-konsernin lainakannan suuruus ja tulevien vuosien investointipaineet korostavat tarvetta kaupunkikonsernin talouden kehityksen jatkuvaan kriittiseen tarkasteluun ja tasapainon säilyttämiseen, jotta Espoon elinvoima säilyy ja asukkaiden palvelut turvataan.

Vastaaja: Konsernihallinto

Espoo-konsernin lainamäärä on suurten investointihankkeiden (mm. Metro, Koulut Kuntoon ohjelma, Raide-Jokeri) myötä noussut kuntakentän korkeimpien joukkoon. Investointiohjelman kokonaisuuden valmistelussa keskeistä tulee olla kaupunkikonsernin rahoitustasapaino ja kestävä investointitaso. TakE-ohjelmassa määritellyn investointikatto ja sen tavoitteet ovat edelleen ajankohtaiset.

Valtuusto on päättänyt investointiohjelmasta ja TakE-ohjelmassa määrittelystä 10 vuoden investointikatosta. Investointiohjelman kokonaistaso on asetettu keskimäärin 250 milj. euroon /vuosi. Investointiohjelman valmistelussa keskeistä on kasvutarpeisiin vastaaminen pitkäjänteisesti, joustavasti ja kestävästi, varmistaen kaupunkikonsernin rahoitustasapaino ja lainamäärän lasku.

Investoinnit aiheuttavat investointikustannusten lisäksi kustannuksia käyttötalouteen, jonka takia täytyy arvioida investointien kokonaiskustannukset. Pelkkä investointiohjelman tarkastelu ei kuvaa todellisia kustannuksia, mitä kaupungille investoinnista muodostuu. Käyttötalouden kustannukset eivät myöskään kohdistu vain yksittäiseen vuoteen, vaan ne ovat pääsääntöisesti pysyviä menolisäyksiä. Investointikehyksen taustamateriaalissa on esitetty 10 vuoden skenaario kaupungin talouden kehityksestä. Siitä ilmenee, että tilikauden tulos kääntyy alijäämäiseksi investointikaudella ja alijäämä kasvaa vuosittain. Suunta on huolestuttava ja edellyttää sekä käyttötalouden että investointikokonaisuuden tasapainottamista.

2.3 KAUPUNGIN TASEYKSIKÖT

Tarkastuslautakunnan suositus

Taseyksiköiden käyttäminen ei saa johtaa epätasa-arvoiseen kaupungin eri alueiden kehittämiseen, vaan eri alueiden tasapuolisesta kehittämisestä on huolehdittava.

Taseyksiköiden investoinnit ovat yhtä lailla investointikatossa, kuin kaupungin muutkin investoinnit. Investointeja niidenkin kohdalla tarkastellaan kaupunkia kokonaisuutena katsoen, eikä niillä ole itsenäistä toimivaltaa päättää alueillaan tapahtuvasta rakentamisesta.

2.4 HENKILÖSTÖÖN LIITTYVÄT SEURANTATIEDOT

2.4.2 TYÖTAPATURMAT SEKÄ HENKILÖSTÖN KOKEMAT UHKA- JA VÄKIVALTATILANTEET

Tarkastuslautakunnan suositukset

Kaupungin tulee jatkaa työvoiman saatavuuden ja pysyvyyden edistämisen toimenpiteitä erityisesti Kasvun ja oppimisen toimialalla. Suomen- ja ruotsinkielisen opetuksen sekä varhaiskasvatuksen on jatkettava kehittämistoimenpiteitä esimerkiksi tarjoamalla jatkossakin täydennyskoulutusta tarvetta vastaavasti henkilöstön pätevöittämiseksi tehtäviinsä. Myös avustavan henkilöstön palkkaaminen lisää kaupungin pito- ja vetovoimaa.

Työ- ja työmatkatapaturmien määrien alentamiseksi on ryhdyttävä tehokkaisiin toimenpiteisiin.

Henkilöstöön kohdistuvien väkivalta- ja uhkatilanteiden vähentämiseksi on etsittävä ja otettava käyttöön entistä tehokkaampia torjuntakeinoja sekä raportoitava saavutetuista tuloksista.

Palkkauksen paikallisten järjestelyerien kohdentaminen työvoimapula-aloille on tärkeää Espoon veto- ja pitovoiman turvaamiseksi.

Vastaaja: Konsernihallinto, henkilöstöpalvelut/Takala

Työvoiman saatavuuden edistämiseksi toimenpiteitä

Kasvun ja oppimisen toimiala tekee useita toimenpiteitä työvoimapulan vähentämiseksi. Toimenpiteitä on tehty työpaikkojen houkuttelevuuden lisäämiseksi haastavilla alueilla, johtamisen kehittämiseksi, henkilöstörakenteen kehittämiseksi sekä urapolkujen edistämiseksi.

Täydennyskoulutuksena järjestetään muun muassa oppisopimuksia varhaiskasvatuksen lastenhoitajaksi sekä erilaisia urapolkuja lastenhoitajasta varhaiskasvatuksen opettajaksi, lastenhoitajasta varhaiskasvatuksen sosionomiksi, opettajasta erityisopettajaksi. Urapolkuja on myös johtajiksi aikoville eli kandista (tms.) tai sosionomista kasvatustieteen maisteriksi.

Yksi tärkeimmistä keinoista on harkinnanvaraisen vapaan (4kk) antaminen. On myös tehty päätös, oppisopimusopiskelijan palkanmaksun turvaamisesta toisessa organisaatiossa työskentelyn aikana, mikäli toinen organisaatio ei maksa palkkaa oppisopimusopiskelijalle. Varhaiskasvatus on myös valmistelemassa ns. Vaka-akatemiaa varajohtajien ja muiden mahdollisesti johtamistehtäviin

potentiaalisten henkilöiden koulutus- ja perehdytysohjelmaksi. Lisäksi annetaan säännöllistä tilannekuvaa OKM:lle ja Helsingin yliopistolle, aloituspaikkamääriin vaikuttamiseksi pks-yhteistyönä.

Kaiken kaikkiaan avustavia tehtäviä tarvittaisiin noin 160, jotta henkilöstörakenne muutos toteutuisi ja henkilökunta pystyisi keskittymään perustehtävään. Uusi henkilöstörakenne vähentäisi myös sijaistarvetta. Vuoden 2024 alussa suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa oli 18 päiväkotiapulaista ja ruotsinkielisessä 15. Avustavia tehtäviä, voitaisiin myös käyttää ponnahduslautana urapolulla.

Työ- ja työmatkatapaturmien määrien alentamiseksi on ryhdyttävä tehokkaisiin toimenpiteisiin.

Työ- ja työmatkatapaturmien torjunnassa keskeisin rooli on työnantajaedustajilla. Esihenkilöt edustavat työnantajaa työpaikoilla. Työturvallisuuslain (738/2002) 8 § kertoo työnantajan yleisestä huolehtimisveloitteesta. Eli työnantaja huolehtii työntekijä turvallisuudesta ja terveydestä huomioiden työ, työolosuhteet ja muu työympäristö sekä työntekijän henkilökohtaiset *edellytykset/* ominaisuudet. Työnantaja suunnittelee, valitsee, mitoittaa ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet työolosuhteiden parantamiseksi.

Työnantajan velvollisuuksiin kuuluu tunnistaa, arvioida, poistaa työn vaarat. Mikäli tämä ei ole mahdollista, niin vähentää työstä aiheutuvia haittoja. Lisäksi työnantajan tulee perehdyttää työntekijät turvalliseen ja terveelliseen tapaan suorittaa työtehtäviä. Näistä Espoon kaupunki työnantajana on saanut Aluehallintoviraston työsuojeluvastuualueelta (AVI) toimintaohjeita, kun AVI on tehnyt kaupungissa vakavien työtapaturmien tutkintoja.

Tapaturmien torjunta on pitkälle toimintakulttuuriasia. Hyvän työturvallisuuskulttuurin perusta on tarkoituksenmukaisesti laadittu ja ylläpidetty työn vaarojen ja riskien arviointi, jonka terveydelliseen näkökulmaan saa tukea työterveyshuollon työpaikkaselvityksestä sekä olosuhteisiin Espoon ympäristöterveyden valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista. Tehokkaaseen tapaturmien torjuntaan kuuluu keskeisesti toteutuneiden riskien analysointi. Näitä ovat tapahtuneet työtapaturmat, työssä kohdatut väkivalta tapaukset sekä vaara- ja uhkatilanteet. Espoon kaupunki on ohjeistanut työntekijöitään työturvallisuuslain 19 § (Vikojen ja puutteellisuuden poistaminen ja niistä ilmoittaminen) heitä koskevasta ilmoittamisveloitteesta. Espoossa ilmoitukset tehdään HESSU työturvallisuusjärjestelmässä. Samassa järjestelmässä tehdään tapausten tutkinta sekä työpaikan työn vaarojen ja riskien arviointi.

Vaikka työpaikoissa on paljon yhteisiä piirteitä, niin jokainen niistä on silti ainutlaatuinen. Yksittäisen työpaikan tapaturmien torjuntamenetelmät tulee viimekädessä valita siten, että työpaikan riskienarvioinnissa havaitut riskit ja vaarat saadaan poistetuksi, ellei saa poistetuksi, niin niiden haittaa olennaisesti vähennettyä. Tässä asiassa on keskeisessä roolissa johtaminen. Kaupungin työsuojeluorganisaatio tukee esihenkilöitä tässä johtamistyössä tuottamalla ja kokoamalla tietoa kaupungin työpaikkojen turvallisuustilanteesta sekä tiedottamalla ja kouluttamalla.

Liukastumistapaturmat

Liukastumistapaturmat ovat yleisin poissaoloon johtavista tapaturmista Kasvun ja oppimisen toimialalla ja varsinkin varhaiskasvatuksessa. Koska liukkauden aiheuttamaa riskitekijää ei voida poistaa, niin siitä aiheutuvaa haittaa voidaan torjua työvarustein ja välinein. Jos työnantaja hankkii työntekijöilleen suoja- tai työvälineitä, niin se voi velvoittaa työntekijöitään niiden käyttöön työtehtävissä. Liukkauden torjunnan osalta tämä tarkoittaa työnantajan hankkimia tarkoituksenmukaisia työjalkineita.

Työmatkatapaturmien osalta työnantaja ei voi velvoittaa työntekijöitään toimimaan jollain erityisellä tavalla. Työmatkatapaturmien torjunnassa kaupungin keinoiksi jää kaupungin vastuulla olevien

alueiden liukkauden torjunnan lisäksi valistaminen ja armollisuus sääolosuhteista johtuviin myöhästymisiin.

Henkilöstöön kohdistuvien väkivalta- ja uhkatilanteiden vähentämiseksi on etsittävä ja otettava käyttöön entistä tehokkaampia torjuntakeinoja sekä raportoitava saavutetuista tuloksista.

Väkivalta- ja uhkatilanteiden vähentämisen työkalut ovat samat kuin työtapaturmien huomioiden työn ja tekopaikan erityispiirteet. Eli keinot ovat

- ilmiön esillä pitäminen eli väkivalta- ja uhkatilanne ilmoitusten tekeminen, tutkinta ja työyhteisökäsittely
- henkilöstön koulutus ja perehdytys, varsinkin haastavasti käyttäytyvistä asiakkaista huomioiden tietosuoja ja asiakkaan arvostava kohtaaminen
- olosuhteiden parantaminen ja tarkoituksen mukainen henkilöstömitoitus
- yksintyöskentelyn välttäminen

Kaupungilla on näihin valmiina työkaluja. Haasteena on niiden omaksuminen ja mahdollisuus saada tarvittavaa osaamista. Turvallisuus ja tapaturmien torjunta ei ole irrallinen prosessi, vaan se on läpileikkaavaa toimintaa arjen johtamisessa. Hyvä turvallisuuskulttuuri ei synny itsestään tai käskemällä. Sitä ei voi liimata muun toiminnan päälle. Turvallisuuskulttuuri on kirjoitettu Espoo tarinan sisälle, mutta sitä ei kaikin osin ole vielä sisäistetty arjen toiminnaksi. Espoossa rakenteet ja ohjeet ovat olemassa. Puutteita on niiden noudattamisessa. Kaupungin työsuojeluorganisaatio (työsuojeluyhteyshenkilöt työpaikoilla, henkilöstön keskuudestaan valitsevat työsuojeluvaltuutetut sekä työsuojelupäällikkö) tukee turvallisuusjohtamista arjessa. Turvallisuus on riippuvainen myös jokaisen työntekijän omasta toiminnasta.

Palkkauksen paikallisten erien kohdentaminen työvoimapula-aloille

Yhteenvedo vuoden 2024 sopimuskorotuksista

		KVTES	OVTES	OVTES	TS	TTES****	LS (eläinlääkärit) *****
			pL osio G	osio G			
1.2.2024	Kehittämissuorite (keskitetty erä)				0,119 %		0,40 %
1.5.2024	Yleiskorotus		0,77 %				
1.6.2024	Yleiskorotus	2,27 %	1,50 %		2,27 %	2,27 %	1,50 %
1.6.2024	Paikallinen järjestelyerä*	0,40 % + 0,33 %	0,40 % + 0,33 %		0,40 % + 0,33 %	0,40 % + 0,33 %	0,40 % + 0,33 %
1.6.2024	Kehittämissuorite (paikallinen erä)**	1,00 %	0,60 %	1,00 %	0,881 %	1,00 %	0,60 %
1.6.2024 ja 1.8.2024	Kehittämissuorite (keskitetty erä)*****		0,32 %				

* Jos paikallisen erän 0,33 % (1.6.2024) jakamisesta ei päästä yksimielisyyteen, puolet jaetaan paikallisesti yleiskorotuksena ja toisesta puolesta päättää työnantaja.

** Yksi kehittämissuorite voidaan käyttää keskitetysti.

**** TuntiTESin yleiskorotuksien senttimäärät selviävät myöhemmin.

***** Eläinlääkäritkasan mukaisten palkkioiden korotukset vuonna 2024 tarkennetaan keväällä ilmestyvässä yleiskirjeessä.

***** 0,08 % OVTESin keskitetystä erästä on käytetty 1.8.2023.

KVTES:n osalta paikallisten järjestelyerien osalta päädyttiin työnantajan ja järjestöjen välisessä neuvottelussa erimieliseen neuvottelutulokseen. Erimielisestä lopputuloksesta johtuen, 0,33 % erästä 0,17 % siirtyi yleiskorotukseksi, 0,16 %* osuudesta päättää työnantaja. Työnantaja päätti 0,4 % ja 1 % erien kohdentamisesta. Kaupunginjohtoryhmän linjauksen mukaisesti kohdennus tehtiin työvoimapulanimikkeisiin eli varhaiskasvatuksen lastenhoitajien, -sosionomien, -opettajien ja –erityisopettajien sekä koulunkäynninohjaajien ja –erityisohjaajien tehtäväkohtaisiin palkkoihin. KVTES:n järjestelyerän kohdennuksen kustannusvaikutus on 210 142 €/kk.

OVTES-neuvottelut päättyivät myös erimielisinä. 0,33 % erästä 0,165 % siirtyi yleiskorotukseksi, ja 0,165 %* osuudesta päättää työnantaja. Työnantaja päätti 0,4 % ja 1 % (G-osio) ja 0,6 % (B-F-osio) erien kohdentamisesta. OVTES G-osio (varhaiskasvatus) kohdennus tehtiin varhaiskasvatus opettajien ja erityisopettajien tehtäväkohtaisiin palkkoihin. OVTES B-F osiot koulukohtaisiin lisiin ja joihinkin TVA-lisiin. OVTES:n järjestelyerän kohdennuksen kustannusvaikutus on 203 901 €/kk.

Koska neuvottelut päättyivät erimielisinä, KVTES:n ja OVTES:n osalta, kaikkia paikallisia eriä ei pystytty kohdentamaan työvoimapula-alueille. Teknisten, tuntityöntekijöiden, muusikkojen, lääkärin ja SOTE-sopimuksen osalta päädyttiin yksimieliseen neuvottelutulokseen työnantajan ja järjestöjen kesken.

2.6 TURVALLISUUS JA VARAUTUMINEN

Tarkastuslautakunnan suositus

Turvallisuus- ja valmius -vastualueen tulee varmistaa, että Espoon turvallisuusohjelman päivitys saadaan valmiiksi viipymättä.

Vastaaja: Konsernihallinto, turvallisuus- ja valmiusvastuualue/Häkkinen

Turvallisuusohjelma hyväksyttiin kaupungin turvallisuusstrategian johtoryhmässä lokakuussa vuonna 2022. Ohjelmaa on päivitetty säännöllisesti tämän jälkeen turvallisuus ja valmius vastualueen koordinoimana. Toimenpiteet ovat olleet koko ajan käynnissä kaikilla toimijoilla.

Hyvinvoinnin ja terveyden toimialan siirto Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle on tuonut omat haasteensa ohjelman hyväksyntäprosessille. Kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden (HYTE) yhteistyötä kehitetään hyvinvointialueen kanssa. Turvallisuus ja kaupungin turvallisuusohjelma on osa tätä yhteistyötä. Ohjelman päivittäminen yhteistyössä alueen eri toimijoiden kanssa jatkuu syksyn 2024 aikana. Tavoitteena on saada ohjelma valtuustokäsittelyyn 2025 vuoden aikana.

2.6.2 SILTAONNETTOMUUS TAPIOLASSA

Tarkastuslautakunnan suositukset

Espoon kaupungin on vakiinnutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet tilapäisten kävelysiltojen ja muiden väliaikaisten kulkuyhteyksien turvallisuuden varmistamiseksi. Espoon kaupungin väliaikaisten ratkaisujen rakentamiseen ja valvontaan liittyvien vastuiden on oltava selkeitä.

Väliaikaisille rakenteille ja kulkuyhteyksille tulee asettaa käytön aikarajat, jonka jälkeen ne tulee korvata pitkäaikaisemmilla ratkaisuilla.

Kaupunkiympäristö vastaa:

Tilapäisiä telinekulkusiltaratkaisuja joudutaan edelleen käyttämään sellaisissa paikoissa, joissa kulkuyhteyttä tarvitaan nopealla aikataululla, lyhytaikaiseen käyttöön tai kulkusiltoja joudutaan siirtämään esimerkiksi rakennustyön edetessä. Jos kyseessä on tilapäinen mutta kuitenkin oletettavasti useamman vuoden paikallaan oleva rakenne, se suunnitellaan ja toteutetaan pysyvän rakenteen tavoin.

Jos telinestikulkusilta nähdään perustelluksi ratkaisuksi, kaupunkitekniikan keskus asettaa jatkossa vaatimuksia suunnitelmalle, tarkastaa sen ja valvoo myös toteutusta:

- Edellytetään kevyen liikenteen väylän tungoskuormaa, vähintään 500 kg/m²
- Telinetoimittajan pitää esittää suunnitelma ja kapasiteettitarkastelu, jolla osoitetaan telineosien riittävä kantavuus oletetuille kuormille
- Telinetoimittajan tulee osoittaa suunnittelijan pätevyys
- Tehdään käyttöönottotarkastus, johon telinerakenteen suunnittelija, työmaan vastaava työnjohto ja kaupungin asettama valvoja osallistuvat
- Työmaa, telinetoimittaja tai molemmat pitävät säännöllisiä tarkastuksia todetakseen rakenteen pysyvän kunnossa

Kaupunki noudattaa ja on aiemminkin noudattanut pysyvien siltarakenteiden suunnittelussa Väyläviraston laatimia suunnitteluohjeita ja kaupunki rakennuttaa sillat vastaavalla prosessilla kuin Väylävirastokin tekee.

3 ELINVOIMAN TULOSALUEEN PALVELUJEN ARVIOINTI

3.1 TYÖLLISYYSPALVELUT JA TYÖMARKKINATUEN KUNTAOSUUSKUSTANNUS

Tarkastuslautakunnan suositukset

Työllisyysmäärärahat tulee saada aikaisempaa paremmin kohdennettua etenkin työllisyyden lisäämiseen sekä pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen työmarkkinatuen kuntaosuuskustannusten maksamisen sijasta.

Työllisyyspalvelujen tulee tarkkaan määrittää, miten TE-uudistuksessa valtiolta siirtyvät resurssit kohdistetaan ja siirtyvät kustannukset sopeutetaan kaupungin toimintaan, jotta uudistuksesta saatavat hyödyt olisivat mahdollisimman suuret.

Kaupungin yhteistyön hyvinvointialueen kanssa tulee olla saumatonta, jotta asiakkaat eivät jäisi ilman palvelua kahden organisaation väliin.

Vastaaja: Elinvoiman tulosalue / Työllisyyspalvelut

Osana TE-uudistusta kunnan vastuu työttömyyden kustannuksista lisääntyy. Työllisyyspalvelujen toiminnalla tullaan luomaan edellytykset sille, että työ ja tekijät kohtaavat. Tavoitteena on erilaisten työnhakijoiden nopea ja pitkäkestoinen työllistyminen aloille, joilla tarvitaan työvoimaa nyt ja tulevaisuudessa. Toiminnalla varmistetaan, että työnhakijoilla on tarvittavat keinot työllistyäkseen, kuten mahdollisuuksia kehittää osaamistaan, esittäytyä työnantajille tai perustaa uutta yritystoimintaa. Painopiste on ennakoivassa työssä ja työttömyyden nopeassa katkaisussa, sillä pitkittynyt työttömyys kasvattaa kunnan kustannuksia niin palveluissa kuin työttömyysturvan maksuosuuksissa. Osana uudistusta tullaan suunnittelemaan palveluja kustannustehokkuus huomioiden ja siten, että palvelut ovat vaikuttavia. Mm. palvelujen hankinnassa tullaan jatkossa ottamaan vaikuttavuusperusteet huomioon vahvasti. Työllisyyspalveluissa tullaan laskemaan palvelujen kustannuksia ja resursseja tullaan kohdentamaan sinne, missä vaikuttavuus on suurinta. Työllisyyspalveluissa tullaan tekemään vahvemmin verkostomaista työtä erityisesti niiden asiakkaiden palvelujen osalta, jotka eivät tule autetuksi työllisyyspalveluilla. Hyvinvointialueen kanssa on tehty perinteisesti jo pitkään yhteistyötä ja osana uudistuksen valmistelua yhteistyötä on tiivistetty. Kyseessä on kuitenkin myös hyvinvointialueen tahtotilasta ja resursseista tarjota pitkään

työttömille tai työkyvyttömille palveluja ja rakentaa erilaisia palvelupolkuja tulevien työllisyysalueiden kanssa.

3.2 NUORTEN TYÖLLISYYDEN EDISTÄMINEN TYÖLLISYYS ESPOOSSA JA NUORISOPALVELUJEN OHJAAMOTALOSSA

Tarkastuslautakunnan suositukset

Nuorisotyöttömyyden alentamiseksi matalan kynnyksen palveluja ja vaikuttaviksi todettuja palveluja tulee tarjota nuorille tarvetta vastaavasti.

Nuorille tarjottavien työllisyyspalveluiden Espoon alueellisen tarjonnan tasapuolisuus tulee ottaa huomioon palvelujen järjestämisessä.

Vastaaja: Elinvoiman tulosalue / Työllisyyspalvelut

Osana TE-uudistusta nuorten työllisyyspalvelut siirtyvät kaupungin vastuulle kokonaisuudessaan ja tulemme kehittämään erityisesti matalankynnyksen palveluja nuorille kohti työmarkkinoita yhdessä verkoston kanssa. Nuorten palveluja tullaan kehittämään ennakkoivasti mm. oppilaitosten ja työnantajien yhteistyön tiivistämiseksi sekä nuorten työelämävalmiuksien kehittämiseksi. Nuorten erilaiset palvelutarpeet tullaan huomioimaan palvelujen kehittämisessä. Palveluja tarjotaan oikea-aikaisesti niiden vaikuttavuutta arvioiden. Palvelujen suunnittelussa tullaan huomioimaan erityisesti opiskelun aikana tehtävä työelämäyhteistyö, opiskeluista valmistuminen sekä pidempään työmarkkinoilta pois oleminen.

Matalankynnyksen palveluja tullaan tarjoamaan alueellisesti osana Ohjaamotoimintaa, palvelutoreja ja muita kaupungin palveluja. Osana uudistusta tullaan kehittämään nuorille suunnattuja digitaalisia palveluja, joiden tavoitteena on nopeuttaa työllistymistä. Tähän kehittämistyöhön on tarkoitus saada nuoria vahvasti mukaan.

3.3 MATALAN KYNNYKSEN HARRASTAMISMALLIT LAPSILLE JA NUORILLE KULTTUURI- JA LIIKUNTAPALVELUISSA

Tarkastuslautakunnan suositukset

Kaupungin on edistettävä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa tehtävää yhteistyötä espoolaisten terveyden ja hyvinvoinnin palvelujen turvaamiseksi.

Espoon Harrastuspolku -hankkeen toiminta on lähtenyt hyvin käyntiin toteuttaen lain edellyttämiä tavoitteita. Harrastuspolku-hankkeen rahoituksen on oltava riittävä lakisääteisen toiminnan turvaamiseksi mallin vakiinnuttaessa toimintansa.

Tarjolla olevista matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksista on tiedotettava aktiivisesti.

Vastaaja: Elinvoiman tulosalue / Kulttuuri- ja liikuntapalvelut

Kulttuuri vastaa:

Espoon harrastuspolun toiminnalle on turvattu hankerahoituksen vaatima omarahoitusosuus, jonka avulla on mahdollista tavoittaa noin 2000 lasta ja nuorta viikoittaisen, maksuttoman ja lasten ja nuorten toiveisiin pohjautuvan harrastustoiminnan pariin.

Harrastustoiminta edistää osallistujien sosiaalisia taitoja ja yhteisöllisyyttä sekä kehittää luovuutta, osaamista ja itsetuntoa ja on tärkeä osa kehitystä yhteiskuntaan kiinnittyväksi aikuiseksi. Olemme onnistuneet tavoittamaan toimintaan runsaasti muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvia lapsia ja nuoria sekä sellaisia nuoria, joilla ei ole muita ohjattuja harrastuksia, joita on jopa 24 % osallistujista.

Jotta toiminta Espoossa voi jatkossakin kehittyä ja palvella yhä paremmin esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevia ja vammaisia lapsia ja nuoria, on Harrastuspolulle tärkeää taata pysyvä, riittävä rahoitus myös jatkossa.

Viestimme harrastuspolun toiminnasta aktiivisesti ja monikanavaisesti koteihin sekä oppilaille muun muassa oppilashallintajärjestelmä Wilmassa, sosiaalisessa mediassa, markkinointikampanjoilla ja Espoon harrastushaussa osoitteessa espoo.fi/harrastushaku.

Viestimme ja teemme yhteistyötä koulujen opettajien ja muun henkilöstön kuten kuraattorien, kulttuuriohjaajien ja yhteisöohjaajien kanssa, jotta he osaavat vinkata harrastuksista koteihin ja oppilaille. Vierailimme myös kouluilla ja erilaisissa yhdistysten tapahtumissa kertomassa toiminnasta kasvokkain. Panostamme viestinnän saavutettavuuteen ja muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien oppilaiden tavoittamiseen. Julkaisemme kaikki harrastustiedot Espoon harrastushaussa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi ja olemme tuottaneet muilla Espoon puhutuimmilla kielillä materiaalia, joka tukee harrastuksiin ilmoittautumisessa.

Liikunta ja Urheilu vastaa:

Kaikista tarjolla olevista matalan kynnyksen liikuntaryhmistä tiedotetaan ympäri vuoden aktiivisesti eri kanavissa. Syksyllä kauden alkaessa tieto tarjolla olevista ryhmistä välitetään kaikille koululaisille Wilma järjestelmän kautta. Espoolaisiin koteihin jaettavassa Espoo Liikkuu julkaisussa tiedotetaan Liikunnan ja Urheilun sekä espoolaisten seurojen monipuolisesta tarjonnasta. Liikunnan ja urheilun some kanavilla viestitetään säännöllisesti mistä ja missä harrastustoimintoja on tarjolla. Matalan kynnyksen harrasteryhmät löytyvät osoitteesta espoo.fi/harrastushaku.

3.4 IÄKKÄIDEN HENKILÖIDEN JA ERITYISRYHMIEN KULTTUURI- JA LIIKUNTAPALVELUT

Tarkastuslautakunnan suositus

Ikääntynyttä väestöä koskeva Täyttä elämää ikääntyneenä -suunnitelma edellyttää konkreettisia toimenpiteitä, arviointia ja seuranta toteutuakseen ja täyttääkseen siihen sisällytetyt tavoitteet. Yhteistyön toimivuuteen Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa tulee kiinnittää huomiota.

Vastaaja: Elinvoiman tulosalue / Kulttuuri- ja liikuntapalvelut

Tavoite

1. Hyvinvoinnin edistäminen on tavoitteellista ja vaikuttavaa, ja siihen on helppo osallistua

Liikunta ja Urheilu vastaa:

Toteutuneet toimenpiteet

- Täydennetään aktiivisia lähipalveluita ja osallistumista eri toimijoiden yhteistyöllä esim.

hyvinvointialueyhteistyö, oppilaitosyhteistyö, Senioripaku: yhteinen pysäkkitoiminta, tapahtumat ja

popup.

- Kehitetään palveluita yli +75-vuotiaiden palveluiden ulkopuolelle jääneiden tarpeisiin: Espoon Voimaa vanhuuteen ohjelma 2022–2024/Ikäinstituutti.

- Tehostetaan +68 Sporttirannekkeen palvelukonseptia korona-ajan jälkipuinnissa esim. ikääntyneiden liikunnan drop outissa.

- Kuukausittain yhteistyössä toteutettavat avoimet ja maksuttomat Seniorit liikkeelle –tapahtumat vaihtuvilla teemoilla.

Kulttuuri vastaa:

Täydennetään aktiivisia lähipalveluita ja osallistumista eri toimijoiden yhteistyöllä esimerkiksi hyvinvointialueyhteistyö, oppilaitosyhteistyö, Senioripaku: yhteinen pysäkkitoiminta ja tapahtumat

Kehitetään ennaltaehkäiseviä palveluita ja viestintää, jolla saavutetaan kulttuurista kiinnostuneita ikäihmisiä jo heidän eläkkeellejäämisvaiheessa.

Kootaan yhteen kaupungissa jo olevat ikäihmisille suunnatut palvelut ja tehostetaan yhteistä viestintää myös liikuntapalveluiden kanssa.

Tiivistetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä Länsi-uudenmaan hyvinvointialueen kanssa siten, että kulttuuritarjonta mm. palvelutaloissa ja hoivakodeissa on aidosti yhdessä suunniteltua ja toteutettua (koordinointi ja rahoitus).

Tavoite

2. Ikääntyneet osallistuvat ja vaikuttavat

Liikunta ja urheilu vastaa:

Toteutuneet toimenpiteet

- Kohdataan seniorit aktiivisina toimijoina liikunnan kehittämistyössä sekä toteutuksessa esim. vanhusneuvosto, järjestöjen liikunta, vapaaehtoistoiminta, tapahtumat, Senioripaku ja Voimaa vanhuuteen -ohjelma.

Kulttuuri vastaa:

- Kohdataan seniorit aktiivisina toimijoina kulttuuripalveluiden kehittämistyössä sekä toteutuksessa esim. vanhusneuvosto, eläkeläisjärjestöt, Martat ja muu vapaaehtoistoiminta muun muassa Senioripakutoiminnan yhteydessä.

- Toteutetaan osana Estradihanketta Sukupolvet yhdessä -tapahtumia ja jatketaan toimintaa, jossa eri-ikäiset kulttuurista ja liikunnasta kiinnostuneet ihmiset kohtaavat toisiaan esimerkiksi asukaspuistoissa.

- Museon vapaaehtoisten ryhmillä (Kampparit, Kuvakamut ja Sateenkaariseniorit) on edelleen keskeinen aktiivinen kommentoiva rooli kaikessa näyttelyiden ja uusien palveluiden kehittämisessä. Lisäksi hyödynnetään KAMUn ohjeita saavutettavan museovierailun suunnittelusta.

Kirjastoissa lisätään edelleen osallisuusosaamista ja asiakasymmärrystä sekä hyödynnetään asiakkaiden palvelupoluista tehtyjä kuvauksia osallisuuden varmistamiseksi.

Tavoite

3. Viestintä, ohjaus ja neuvonta toimivat ja tavoittavat ikääntyneet

Liikunta ja Urheilu vastaa:

Toteutuneet toimenpiteet

- Tiedottamisen parantaminen esim. nettisivujen kehittäminen ja tiedotuksen suuntaaminen ikääntyneiden lisäksi myös heidän lähipiirilleen sekä ikääntyvien kanssa työskentelevälle henkilökunnalle tietoisuuden parantamiseksi.

- Kehitetään palveluiden näkyvyyttä ja matalan kynnyksen tapaamismahdollisuuksia.

Kulttuuri vastaa:

- Tiedottamisen parantaminen esimerkiksi nettisivujen kehittäminen ja tiedotuksen suuntaaminen ikääntyneiden lisäksi myös heidän lähipiirilleen sekä ikääntyvien kanssa työskentelevälle henkilökunnalle tarjolla oleviin kulttuuripalveluihin liittyvän tietoisuuden parantamiseksi.
- Kehitetään palveluiden näkyvyyttä ja matalan kynnyksen tapaamismahdollisuuksia.

Tehdään aiempaa konkreettisempi viestintäsuunnitelma ja toteutetaan se: Eläköityville ja muille heidän ikäisilleen tehostetaan nettiviestintää ja hyödynnetään mm. kauppakeskusten infotauluja sekä kirjastojen ja liikuntapaikkojen sähköisiä ilmoitustauluja. Ikääntyneempien kohderyhmän osalta palataan aiempaa enemmän printtiviestintään ja suoraan kotiin menevään tiedottamiseen.

Hyödynnetään ikäohjelmaan (IKO) liittyvistä Etsivän kulttuurisen vanhustyön hankkeista saatua tietoa ja palvelupolkuja, joiden avulla löydetään heikoimmassa asemassa olevia ikäihmisiä, jotka hyötyvät kulttuurikokemuksista, mutta jotka eivät vielä ole olleet palvelujen parissa.

Tavoite

4. *Teknologia ja helppokäyttöiset sähköiset palvelut auttavat arjessa ja edistävät osallisuutta*

Liikunta ja Urheilu vastaa:

Toteutuneet toimenpiteet

- Liikunnan virtuaalisia ohjauspalveluita tarjolla tallenteina 24/7 kaikkina vuodenaikoina
- Palveluissa ja viestinnässä otetaan ennakkoluulottomasti käyttöön uutta tekniikkaa esim. Hydrohex-virtuaalinen vesiliikunta uimahalleissa, livejumppa-lähetykset ja jumppatallenteet, tapahtumien digitalisointi/etäosallistumisen mahdollistaminen, sekä digitaalinen opastus ja neuvonta.

Kulttuuri vastaa:

- Kehitetään digitaalisten kulttuuripalveluiden saatavuutta muun muassa Lämpiö kautta ja tuotetaan ikäihmisille suunnattuja sisältöjä (mm. Espoon eri alueita käsittelevä podcast-sarja)
- Tehostetaan yhteistyöstä kulttuurin tulosityksikön sisällä ja mallinnetaan toimintatapoja, jotka edistävät digitaalisten kulttuurisisältöjen saavutettavuutta.

Tavoite

5. *Esteetön elinympäristö tukee itsenäistä elämää*

Liikunta ja Urheilu vastaa:

Toteutuneet toimenpiteet

- Lähiliikuntapaikat houkuttelevat espoolaisia liikkumaan lähellä arkea: ulkoilureitit, ulkokuntosalit ja kuntoportaat. Uusiin ulkokuntosaleihin sisällytetään myös esteettömiä laitteita. Toteutetaan Espoon lähiliikuntapaikkaohjelmaa 2019–2028.
- Lisää neuvontaa esteettömistä ulkoilupaikoista.
- Lisätään tietoisuutta mahdollisuuksista esteettömään luontoliikuntaan esim. Espoon luontoliikunnan apuvälineet ja niiden lainaustoiminta.

Kulttuuri vastaa:

Tuodaan monipuolisia kulttuuripalveluja sinne, missä ihmiset ovat: kauppakeskuksiin, kirjastoihin ja asukaspuistoihin. Palveluja järjestetään sekä lähipalveluina että kaupunginosakeskuksissa saavutettavien liikenneyhteyksien varrella.

*Tavoite***6. Ikääntyneet asuvat turvallisesti ja toimintakykyisinä kotona****Liikunta ja Urheilu vastaa:**

Toteutuneet toimenpiteet

- Liikuntatallenteiden ohjattu käyttö osaksi hyvinvointialueen Espoon palvelutalojen palveluprosessia.
- Kehitetään Espoon palveluketjuja omaishoidon liikunnan tueksi.
- Liikunnan vapaaehtoistoimintaa kehitetään järjestelmällisesti myös kotona asuvien tueksi (yhteistyö HyTe ry ja Clara järjestelmä).
- Edistetään sukupolvet yhdistävää liikuntatoimintaa, naapurista välittämisen kulttuurin edistäminen esim. Tapahtumissa.

Kulttuuri vastaa:

- Edistetään sukupolvet yhdistävää kulttuuritoimintaa.

4 KASVUN JA OPPIMISEN TOIMIALAN PALVELUJEN ARVIOINNI**4.1 VARHAISKASVATUKSEN PALVELUT JA PALVELUJEN LAATU***Tarkastuslautakunnan suositus*

Uusia varhaiskasvatuksen yksiköitä suunniteltaessa ja rakennettaessa on huomioitava lasten etu ja turvallisuus sekä työntekijöiden osaaminen tilasuunnitteluun liittyen.

Kasvun ja oppimisen toimiala vastaa:

Päiväkotien suunnittelun lähtökohtana ovat lapset ja heidän tarpeensa. Varhaiskasvatuksen tiloille asetettuja tavoitteita ovat viihtyisyys, toimivuus, muuntojoustavuus, turvallisuus ja esteettömyys. Päiväkodin tilojen liittymisessä toisiinsa pyritään tarkoituksenmukaisiin yhteyksiin, jotka tukevat yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä, mutta mahdollistavat myös tiloissa häiriöttömän ja keskittymistä vaativan toiminnan. Laajuudeltaan suurissakin päiväkodeissa lapsiryhmien toiminta on mahdollista keskittää yksityisimpiin kotialueen tiloihin. Viihtyisyyden tavoitteena on tarjota kaikille lapsille tuttu ympäristö, jossa myös suhde muihin lapsiin ja kasvattajiin säilyy turvallisena.

Tila- ja sisustusratkaisuissa otetaan huomioon lapsen mittakaava, ulottuvuus ja tilan hahmottuminen lapsen horisontista. Esteettömyys suunnitellaan kokonaisvaltaisesti huomioiden myös saapuminen päiväkotiin ja liikkuminen tiloissa. Turvallisuuden huomioiminen päiväkodin tiloissa ja sen ympäristössä luo turvallista toimintakulttuuria, auttaa vähentämään vaaratilanteita ja tapaturmia sekä ohjaa toimintaa häiriötilanteissa.

Käyttäjyhteistyötä tehdään suunnittelun eri vaiheissa Kasvun ja oppimisen toimialan ja Tilapalvelut-liikelaitoksen sopimien käyttäjäosallistumisen periaatteiden mukaisesti. Käyttäjyhteistyön lähtökohtana on käyttäjien tarpeet ja heidän toiminnan tuntemus. Toiminnallista tilasuunnittelua ohjataan suunnitelmien käyttäjälähtöisen arvioinnin pohjalta. Valmiin rakennuksen tilojen käyttäjiltä kerätään palautetta, jota hyödynnetään arviointi- ja jatkokehitystyössä.

4.2 OPPIMISEN TUKI JA INKLUUSIO VARHAISKASVATUKSESSA SEKÄ ESI- JA PERUSOPETUKSESSA

Tarkastuslautakunnan suositus

Erityisopetusta uudistettaessa on huolehdittava siitä, että kaikki lapset saavat tarvitsemansa tuen. Inklusiota ei tule käyttää säästökeinona. Inklusiota toteutettaessa kaikille lapsille on taattava riittävä tuki ja sopiva opiskeluympäristö.

Kasvun ja oppimisen toimiala vastaa:

Espoon kaupunki toimii voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti ja valmistautuu parhaillaan antamaan lausuntonsa hallituksen esitykseen perusopetuslain muuttamisesta koskien oppimisen ja koulunkäynnin tukea. Toteutuessaan lainsäädännön muutos astuu voimaan 1.8.2025.

4.3 SUOMEA TAI RUOTSIA TOISENA KIELENÄ OPISKELEVIEN OPPILAIDEN TUKEMINEN

Tarkastuslautakunnan suositus

Espoon kaupungin johdon tulee osaltaan vaikuttaa kasvatuksen ja koulutuksen valtionosuusrahoituksen määräytymiseen monikielisten lasten ja nuorten osuuden ollessa pääkaupunkiseudulla valtakunnallisia keskiarvoja merkittävästi korkeammalla tasolla.

Kasvun ja oppimisen toimiala vastaa:

Opetus- ja kulttuuriministeriöön on koottu työryhmä, joka käsittelee väestökehityksen haasteita perusopetuksen järjestämisessä. Espoon kasvun ja oppimisen toimialajohtaja on kutsuttu mukaan ryhmään suurten kaupunkien edustajaksi. Työryhmä tulee valmistelemaan esityksen koulutusrahoituksen määräytymisestä ja jakoperusteista tilanteesta, jossa maahanmuuttotaustaisten lasten määrä lisääntyy pääkaupunkiseudulla ja samaan aikaan muualla maassa lasten määrä vähenee rajusti. Espoon työ on muistuttaa, että valtionvallan tulisi tukea myös kasvukaupunkeja taantuvien alueiden lisäksi.

Maahanmuuttajalasten määrän lisääntymisestä on viestitty myös Kuntaliiton sivistystoimen toimialajohtajien työryhmässä erityisesti Vantaan kaupungin kanssa, jolla on samat haasteet. Pääkaupunkiseudun kasvatuksen ja koulutuksen johdon yhteistyöryhmä on myös korostanut asiaa yhteisessä edunvalvontatyössään. Espoon rahoituksen erityistarpeet ovat olleet esillä hallituksen ja kuusikon allianssityöryhmässä, jossa Espoota edustaa kaupungin johtaja.

Kasvun ja oppimisen toimiala on esitellyt Espoon monikulttuurisia oppimisympäristöjä Kuntaliiton koulutuksesta vastaaville keväällä 2023 Ruusutorpan koulussa.

4.4 NUORISOPALVELUT

Tarkastuslautakunnan suositus

Nuorisopalvelujen tekemää hyvää yhteistyötä eri tahojen kanssa on jatkettava, jotta tavoitetaan kaikki tuen tarpeessa olevat lapset ja nuoret.

Kasvun ja oppimisen toimiala vastaa:

Nuorisolain mukaan nuorisotyön eri muodoista erityisesti etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa olevat nuoret ja auttaa heitä saamaan tarvitsemansa palvelut ja tuen.

Etsivä nuorisotyö on laajasti verkostoitunut toimija. Ohjaamotalon keskeisenä toimijana etsivä nuorisotyö tekee monialaista yhteistyötä eri tahojen kanssa, kuten Työllisyys Espoon, Omnian, Länsi-Uudenmaan Hyvinvointialueen, Vamos Espoon, Espoon Mielenterveysyhdistys EMY ry:n, Espoon seurakuntien, Nuorisoasuntoliiton, Länsi-Uudenmaan oikeusaputoimiston talous- ja velkaneuvonnan, Live-säätiön, Puolustusvoimien ja Siviilipalveluskeskuksen kanssa. Espoossa on kehitetty etsivää nuorisotyötä jalkautuvan nuorisotyön suuntaan. Jalkautuvaa etsivää nuorisotyötä tehdään myös järjestötoimijoiden, Kuten Aseman Lapset ry:n, sekä muiden kuntien kanssa, ja tarvittaessa julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa kohdattu nuori ohjataan palvelujen piiriin.

Koulunuorisotyön tehtävänä on ollut jalkautua yläkouluihin ja kohdata nuoria heidän arkiympäristössään. Tuoreissa tutkimuksissa korostetaan koulunuorisotyön roolin merkittävyyttä. Tutkijoiden mukaan nuorten kouluhyvinvointi rakentuu pitkälti kaveri- ja ryhmäsuhteista, ja nuorisotyöntekijöiden ydinosaaminen liittyy ryhmien ohjaamiseen.

Nuorisopalveluissa on vahvistettu myös oppivelvollisten nuorten parissa tehtävää työtä. Nuoren jäädessä ilman opiskelupaikkaa tai hänen keskeyttäessä opintonsa nuorta autetaan löytämään sopiva opiskelupaikka ja yhdessä muiden toimijoiden kanssa autetaan tarvittavan tuen piiriin.

5 KAUPUNKIYMPÄRISTÖN TOIMIALAN PALVELUJEN ARVIOINNIT

5.1 RAKENNETUN KAUPUNKIYMPÄRISTÖN JA KAUPUNGIN RAKENNUSTEN ESTEETTÖMYYS

Tarkastuslautakunnan suositukset

Kaupungin tulee valmistella ajantasaiset rakentamisen esteettömyyslinjaukset noudatettavaksi rakennushankkeissa.

Kaupungin tulee huolehtia rakennusten esteettömyydestä sekä rakentamissaan että tilaamissaan hankkeissa.

Kaupunkiympäristön toimialan tulee viipymättä päivittää Esteettömän rakentamisen ohje ajan tasalle.

Yhteistyötä kaupungin eri toimialojen sekä vanhus- ja vammaisneuvostojen kesken on kehitettävä, jotta rakennetun ympäristön ja kaupungin rakennusten esteettömyys turvataan.

Vastaaja: Kaupunki ympäristön toimiala

Uuden esteettömyysohjelman laadinta on käynnistymässä. Työstä vastaa Ympäristö- ja rakennusvalvontakeskus. Kaupunkitekniikan keskus tulee osallistumaan ohjelman laadintaan.

Yhteistyön kehittämisestä olisi luontevaa keskustella uuden esteettömyysohjelman laadinnan yhteydessä.

Kaupunkisuunnittelukeskuksessa esteettömyyden edellytyksiä arvioidaan jo asemakaavoituksen alkuvaiheessa, jolloin mm. lähtötietoselvityksessä tutkitaan suunnitellun uuden asemakaava-alueen sopivuutta aiottuun käyttötarkoitukseen. Esteettömyyden näkökulmasta erityistä huomiota vaativia kaavoja ovat esimerkiksi keskusta-alueet, joissa liikkuu paljon ihmisiä ja jotka sisältävät kerroksellisuutta.

Kaupunkisuunnittelun asiantuntijat myös tekevät yhteistyötä vammais- ja vanhusneuvostojen kanssa ja kaupunkisuunnittelulla on edustus mm. vammaisneuvoston Rakennetaan kaikille -työryhmän kokouksissa.

Kaupunkisuunnittelun viestinnässä ja vuorovaikutuksessa esteettömyys ja saavutettavuus huomioidaan monin tavoin. Asukastilaisuudet järjestetään mahdollisuuksien mukaan esteettömissä tiloissa kuten kirjastoissa ja verkkosivujen sisältö laaditaan ymmärrettävällä ja selkeällä kielellä huomioiden tekninen saavutettavuus.

Esteettömyysohjelma päivitetään vastaamaan paremmin nykyisiä kehittämistarpeita. Päivityksen yhteydessä huomioidaan tarkastuslautakunnan suositukset. Esteettömyysohjelman päivittämissä projektin suunnittelu on aloitettu. Tarkoituksena on muodostaa projektityöryhmä kesän aikana ja aloittaa varsinainen päivittäminen kesän 2024 jälkeen.

Ympäristö- ja rakennusvalvontakeskuksessa toimiva esteettömyysasiantuntijan tehtävänä on toimia kaupunkiympäristötoimialan toimialan esteettömyyden koordinoijana. Esteettömyysasiantuntija toimii toimialan edustajana vammaisneuvostossa ja vanhusneuvostossa sekä linkkinä vammaisneuvoston Rakennetaan kaikille -työryhmän suuntaan. Esteettömyysasiantuntija tukee muiden toimialojen ja tulosyksiköiden esteettömyystyötä ja osallistuu suunnittelun ja rakentamisen ohjaukseen kaupungin omissa hankkeissa, kuten esimerkiksi kouluissa ja päiväkodeissa. Esteettömyysasiantuntija kehittää ja tukee yhteistyötä eri tulosyksiköiden välillä sekä ylläpitää verkostotyötä.

Esteettömyyden ja saavutettavuuden toteutuminen on erittäin tärkeää kaikilla toimialoilla. Espoossa esteettömyys toteutuu poikkihallinnollisesti osana toimialojen ja tulosyksiköiden pysyvää toimintaa. Esteettömyyden toteuttamisessa on vakiintuneet käytännöt ja prosessit, joita kehitetään ja tarkennetaan toimintaympäristön muuttuessa ja saadun palautteen perusteella. Esteettömyyden edistämiseksi keskeistä on käyttäjälähtöisyys ja yhteistyö eri sidosryhmien, kuten vammaisneuvoston, vanhusneuvoston, järjestöjen ja yritystoimijoiden kanssa sekä yhteistyön edistäminen eri toimijoiden kesken.

Toimintaohjeen mukaan Tilapalvelut-liikelaitoksen tehtävänä on hankkia ja ylläpitää kaupungin toimitiloja kustannustehokkaasti ja pitää huolta niiden turvallisuudesta ja terveellisyydestä.

Tilapalvelut-liikelaitos suunnitteluttaa ja toteuttaa rakennushankkeet määräysten ja asetusten mukaisesti hyvässä yhteistyössä ympäristö- ja rakennusvalvontakeskuksen ja sen esteettömyysasiantuntijan sekä Espoon rakennetaan kaikille -työryhmän kanssa.

Esteettömän rakentamisen ohje on päivitetty viimeksi 20.2.2023. Tilapalvelujen suunnittelupalvelut - palvelualueen asiantuntijat päivittävät yhteistyössä ympäristö- ja rakennusvalvontakeskuksen esteettömyysasiantuntijan kanssa Esteettömän rakentamisen ohjeen.

5.2 LUONNON MONIMUOTOISUUS

Tarkastuslautakunnan suositus

Luonnon monimuotoisuutta koskevan tulostavoitteen mittareita ja niiden toteumara-portointia on kehitettävä niin, että toiminnan kehittyminen ja saavutetut tulokset ovat vuosittaisesta valtuustolle annettavasta raportoinnista selkeämmin todennettavissa.

Vastaaja: Kaupunki ympäristön toimiala

Luonnon monimuotoisuutta koskevia tavoitteita seurataan perustettavien luonnonsuojelualueiden osalta kappale- ja hehtaarimäärin vuosittain. Luonnon monimuotoisuuden kokonaisheikentymättömyyden tiekartan eteneminen ja sen työpakettien tulokset raportoivat jatkuvasti hankkeen julkisilla sivuilla, joka on avoin kaikille: <https://www.espoo.fi/luontoviisas-espoo>.

5.3 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO

Tarkastuslautakunnan suositus

Ympäristöterveydenhuollon palvelualueen tulee jatkaa toimintansa tehostamista, jotta asetetut tavoitteet tarkastusmääristä ja asumisterveyden tarkastusten jonon lyhentämisestä saavutetaan.

Vastaaja: Kaupunki ympäristön toimiala

Asumisterveyden jonotilanteeseen on saatu helpotusta asumisterveyden tehtäviin suunnatun, uuden terveystarkastajan viran myötä. Yksi tarkastajista kerrallaan on viimeisten kahden vuoden aikana suorittanut rakennusterveysasiantuntijan koulutuksen, mikä on hieman rajoittanut käytettävissä olevaa tarkastajaresurssia. Tilanne tulee tältä osin palaamaan normaaliksi, kun nyt aloittanut uusi tarkastaja saa koulutuksen suoritettua, aloittaen syksyllä 2024. Koulutus tehostaa työn suorittamista, sillä se tuo vahvuutta asumisterveyden asiantuntijuuteen ja siten myös päätöksentekoon.

Muilla osa-alueilla tulemme edelleen tehostamaan työtä priorisoimalla sekä vaikuttamalla työtapoihin; keskitymme siihen, millainen työn tulos on riittävä. Olemme nyt jo poimineet yhteistyön kautta muissa valvontayksiköissä hyväksi havaittuja toimintamalleja. Näistä esimerkkeinä tupakointikieltopäätösprosessin tehostaminen Helsingissä käytössä olevan hakemuslomakemallin avulla, jonka avulla hakemusjonoa on jo lyhennetty. Lisäksi eräiden uusmaalaisten valvontayksiköiden mallin mukaisesti on elintarvikevalvonnan tarkastusten sisältöä rajattu ja tarkennettu tarkastustoiminnan tehostamisen ja yhdenmukaistamisen nimissä.

Asukasmäärän kasvu aiheuttaa kuitenkin väistämättä jatkuvaa tarkastustavoitteiden nousua, johon ei ole tule olemaan mahdollista vastata ainoastaan työtapojen kehittämisen keinoin. On siksi olennaista, että tehostamistoimien ohella huolehditaan, että henkilöstömäärä on realistisessa suhteessa päivittyvään tavoitetasoon.

5.4 ULKO- JA LÄHILIIKUNTAMAHDOLLISUUKSIEN EDISTÄMINEN KAUPUNKITEKNIIKAN KESKUKSESSA JA LIIKUNTAPALVELUISSA

Tarkastuslautakunnan suositukset

Kaupunkiympäristön toimialan ja Elinvoiman tulosalueen tulee selkeyttää vastuunjako ulko- ja lähiliikunnan osalta niin, että kaikelle toiminnalle löytyy siitä vastaavat tahot.

Ulko- ja lähiliikuntapalveluiden esteettömyyttä ja saavutettavuutta parantavia toimenpiteitä tulee jatkaa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Vastaajat: Elinvoima, liikuntapalvelut / Kaupunki ympäristön toimiala

Kaupunkitekniikan keskuksella sekä Liikunnan ja urheilun tulosityksiköllä on tiivis ja toimiva yhteistyö liikuntapaikkojen osalta. Vastuunjako suunnittelussa, rakentamisessa ja kunnossapidossa on selkeää yleisillä alueilla sijaitsevien liikuntapaikkojen osalta. Luontopolkuja on suunniteltu ja rakennettu yhteistyössä Ympäristö- ja rakennusvalvontakeskuksen Ympäristönsuojelun kanssa. On kuitenkin tunnistettu, että luontopolkuihin liittyvä vastuu on jakautunut ja on epäselvää, mikä taho kaupungilla on vastuussa luontopoluista kokonaisuutena. Siten on myös osin epäselvää, kuka vastaa polkujen suunnittelusta, kunnossapidosta ja esimerkiksi turvallisuudesta. Kaupunkitekniikan keskus jatkaa keskusteluja Ympäristökeskuksen kanssa aiheesta ja vastuunjako pyritään selkeyttämään.

Ulko- ja lähiliikuntapalveluiden esteettömyys ja saavutettavuus on tärkeä näkökulma niiden suunnittelussa ja se huomioidaan mahdollisuuksien mukaan myös jatkossa.

6 KONSERNI

6.3 HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE (HSL) -KUNTAYHTYMÄ

Tarkastuslautakunnan suositus

Espoon on tiiviissä yhteistyössä HSL:n ja sen jäsenkuntien kesken kehitettävä toimenpiteitä Espoon kuntakohtaisen subventio-osuuden tavoitteeseen pääsemiseksi.

Vastaajat: Konsernihallinto

Espoon kuntakohtaisen subventio-osuuden ennustetaan vuosina 2025-2027 olevan 67,4 - 68 %, mikä on PKS-omistajaohjaustavoitteissa määriteltyä tavoitetasoa (50 %) huomattavasti korkeampi.

Espoo on ollut valmistelemassa pääkaupunkiseudun yhteisesti päättämää omistajaohjaustavoitteita HSL:lle. Yhtenä päätettynä tavoitteena on, että kuntakohtaiset subventio-osuudet ovat tarkastelukauden loppuun mennessä enintään 50 % kuntakohtaisista kokonaiskustannuksista. Asiaa on käsitelty aktiivisesti kuntayhtymän kanssa viime vuosien ajan sekä edellytetty konkreettisia ja kestäviä tapoja, joilla subventioasteen kasvusuunta kääntyy ja tavoitteeseen voidaan päästä. Espoo tekee tiiviisti yhteistyötä muiden omistajien ja kuntayhtymän kanssa, mutta kuntayhtymän vastuulla on subventiotavoitteeseen pääseminen.